

ዳኞች፡- ሓጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካቾች፡- 1. ጣና ኢንጂነሪንግ ኃላ/የተ/የግል ማህበር ጠበቃ ሰለሞን ተሾመ ቀረቡ

2. ሚስት ሴቪሪና ሴቲ

3. ሚስት አምብራ ዴልጋውዲዮ

4. ሚስት ጂያዳ ዴልጋውዲዮ

} ጠበቃ አበበ አሳመር ቀረቡ

ተጠሪ ፡- ሚስተር አልቸዲ ዴልጋውዲዮ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ያለአግባብ ክስራ አስኪያጅነት ተነስቻለው የሚል ክስን የተመለከተ ሲሆን የተጀመረው በፌ/የመጀ/ደ/ፍ/ቤት የአሁን ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ባቀረበው ክስ ነው፡፡ ቀርቦ የነበረውም ክስ 2ኛ እና 3ኛ ተከላሾች እንዲሁም 2ኛ ተከላሽ የ4ኛ ተከላሽ ተወካይ በመሆን ህዳር 17 ቀን 2001 ዓ.ም አድርገንዋል ባሉት ስብሰባ የማህበሩን ደንብ እና መመስረቻ ፅሁፍ በማሻሻል 1ኛ ከላሽ ከምክትል ስራ አስኪያጅነት እንዲነሱ ተደርጎ የ2ኛ ተከላሽ ልጅ 3ኛ ተከላሽ ምክትል ስራ አስኪያጅ እንዲሆኑ ተደርጎ ቃለ-ጉባኤ የተያዘበት ቀኑ ሳይፃፍበት ከላሾች ሳይጠሩ የተደረገው ውሳኔ ሀሰተኛ እና ህገ-ወጥ በመሆኑ፣ 1ኛ ከላሽ ም/ስራ አስኪያጅ የሆነው የግራቀኙን ጥቅም ለማስጠበቅ ሲባል በመሆኑ፣ 1ኛ ከላሽ ከምክትል ስራ አስኪያጅነታቸው መነሳታቸው ያለአግባብና መስተካከል ያለበት መሆኑን በስብሰባ ተማምነን ረቂቅ ማሻሻያ ተዘጋጅቶ በረቂቁ ላይ አስተያዩት ከሰጠን በኋላ በውልና ማስረጃ ለማስመዝገብ ፍቃደኛ ሳይሆኑ የቀሩ በመሆናቸው፣ በ1995 ዓ.ም በተደረገው የመመስረቻ ፅሁፍ ማሻሻያ የኩባንያው ጠቅላላ ጉባኤ ከፍተኛ አካል ሆኖ እያለ ከህግ ውጪ የጠቅላላ ጉባኤውን ስልጣን በሙሉ ለዋና ስራ አስኪያጅ በህዳር 17 ቀን 2001 ዓ.ም በመሰጠቱ፣ የሒሳብ ሰነዶችንም እንዳይይ የተደረገን በመሆኑ ተከላሽ ከዋና ስራ አስኪያጅነታቸው እንዲነሱ አልያም በአግባቡ እንዲሰሩ፡፡ እንደዚሁም ህዳር 17 ቀን 2001 ዓ.ም የተደረገው የመመስረቻና የመተዳደሪያ ደንብ ማሻሻያ ፅሁፍ እንዲሻር፣ 1ኛ ከላሽ ከምክትል ስራ አስኪያጅነታቸው ሊነሱ አይገባም እንዲባልልኝ፣ የሒሳብ ሰነዶችን የመመልከት መብታችን እንዲከበርልን የሚል ነው፡፡ በቀረበው ክስ ላይ ተከላሾች መልስ እንዲሰጡበት ታዘው በሰጡት

መልስ 1ኛ ተከላሽን በተመለከተ መተዳደሪያ ደንብና መመስረቻው በህጉ አግባብ የተደረገና በሚመለከተው አካል የፀደቀ ነው፤ ቀኑም በፀደቀበት ቀን ታትሟል፤ 1ኛ ከላሽ ምስራ አስኪያጅ የሆኑት በተሻሻለው የመመስረቻ ጽሁፍ እና ኩባንያው ሲመሰረትም ስራአስኪያጅ አይደሉም፤ 1ኛ ከላሽ ጥሪ ተደርጎላቸው በስብሰባው ላይ አልተገኙም፤ የመጨረሻውን የስብሰባ አጀንዳ አውቀው የተለያዩ ሃሳቦችን በማቅረብ በሰነዶች ማረጋገጫ ጽ/ቤት ቀርቦ አልፈረሙም፤ ሰነዶቹም ተፈርሞባቸዋል፤ አለመግባባት ተፈጥሮ በስምምነት ለመጨረስ ተሞክሮ ሳይሳካ በመቅረቱ በአብላጫ ድምጽ የሚወሰኑ ውሳኔዎች በመሆናቸው በዚያው መልኩ የተወሰነ በመሆኑ፤ ሰነዱን አስፈቅደው ኮፒውን መውሰድ ስለሚችሉ ማስጠንቀቂያው ተቀባይነት አለው እና 2ኛው ተከላሽ ስራቸውን በአግባቡ የተወጡት በመሆኑ የቀረበው ክስ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክሯል። 2ኛ፣ 3ኛ እና 4ኛ ተከላሾችን በተመለከተ ያቀረቡት መልስ በቀጥታ የአንደኛ ተከላሽ መልስ ጋር ተመሳሳይ ስለመሆኑ ተመልክቶ ሳይመዘገብ በበታች ፍርድ ቤቶች ታልፎአል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የፌ/የመጀ/ደረጃ ፍ/ቤት ግራቀኙን ከላይ እንደተመለከተው ካከራከረ በኋላ አራት የተለያዩ ጭብጦችን በመያዝ ጉዳዩን መርምሮታል። እንደመረመረውም በተደረገው ስብሰባ የመተዳደሪያ ደንብ ሊሻሻል ስለመቻሉ በተመለከተ በንግድ ህጉ ቁ. 536(2) መሰረት የመተዳደሪያ ደንብ ለውጥ ¾ ባላቸው ባለአክሲዮን የድምጽ ብልጫ መወሰን እንዳለበት ስለሚያመለክት እና ተከላሾች ያላቸው የአክሲዮን ድርሻ 77.50% በመሆኑ የተደረገው የመተዳደሪያ ደንብ ለውጥ ህጋዊ አይደለም የሚባልበት አግባብ የለም፤ አንድ ስራ አስኪያጅ በስብሰባ የቀረቡትን እና የተወሰኑትን ውሳኔዎች የማሳወቅ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ በንግድ ህግ ቁ. 533 ስር የተደነገገ በመሆኑ ይህንኑ ኃላፊነታቸውን መወጣት ያለባቸው ስለመሆኑ ወስኗል፤ የድርጅቱ ባለአክሲዮኖች ያደረጉትን ስብሰባ በተመለከተ በሚመለከተው ባለስልጣን ፊርማ እና ማህተም የተረጋገጠ እና ቀንም ያለው በመሆኑ የባለስልጣኑ ፊርማ እና ማህተም ያረፈበት ቀን ማሻሻያው እንደተደረገ ይቆጠራል በማለት ከላሾች ቀኑ የማይተወቅ ነው በማለት ያነሱትን ክርክር ወድቅ አድርጓል። በመቀጠልም 2ኛ ተከላሽ ከስራ አስኪያጅነት እንዲነሱ በከላሾች በኩል የተነሳውን ክስ ወድቅ ሲያደርግ በሌላ በኩል በባለአክሲዮኖች በተደረገው ስብሰባ የ1ኛ ከላሽ ከምክትል ስራ አስኪያጅነት መነሳትም በመሳሳይ በምክንያት ያልተደገፈ ባለመሆኑ በዚህ ነጥብ ላይ የተደረገው የመመስረቻ ጽሁፍ ማሻሻያ ክፍል ተሽሯል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

የአሁን አመልካቾች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረቡ ሲሆን ፍርድ ቤቱም ጉዳዩ ያስቀርባል በማለት የግራቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የፌ/የመጀ/ደ/ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት ወስኗል።

አሁን የቀረበው የሰበር አቤቱታ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ሲሆን ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ የግራቀኙን ክርክር በጽሁፍ ሰምተናል። ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች፣ ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል። እንደመረመረውም በመጀመሪያ ደረጃ ምክትል ስራ አስኪያጅ ስራ አስኪያጅን በሚመለከቱ የንግድ ህግ ድንጋጌዎች ሊከራከር አይገባውም በማለት የተነሳውን ክርክር በተመለከተ ስለስራ አስኪያጅ የሚመለከቱ ድንጋጌዎችን ከንግድ ህግ ቁ.525 እና ተከታዮቹን ስንመለከት አንድ ወይም ከዚያ በላይ ስራ አስኪያጆች ሊሾሙ የሚችሉበትን አግባብ ስለሚያስቀምጥ እንደዚሁም ህጉ ለእነዚህ ኃላፊነቶች በእነዚህ ድንጋጌዎች የሚስተናገዱ እንጂ ለአያንዳንዱ የተለያዩ ድንጋጌዎችን ያስቀምጣል ተብሎ ስለማይታሰብ ተቀባይነት ያለው ክርክር አይደለም ብለናል። በመቀጠል አመልካች በቅራታቸው አጥብቀው የሚከራከሩት በመተዳደሪያ ደንባችን አንቀጽ 2(2.4) ውስጥ ስራ አስኪያጅ በማህበርተኞች ጠቅላላ ጉባዔ የሚሻር ስለመሆኑ ተመልክቶ እያለ ያለበቁ ምክንያት ሊሻር

አይገባም መባሉ አግባብነት የለውም፤ የተባረረው ያለበቂ ምክንያት ነው ቢባል እንኳ በንግድ ህግ ቁ.527(3) መሰረት ኪሳራ ከሚቆረጥለት በስተቀር ወደ ስራ አስኪያጅነቱ ፍርድ ቤት የሚመልስበት አግባብ የለም። እንደዚሁም በባለ አክሲዮኖች የተደገገው ስብሰባ ህጋዊ ነው ተብሎ ተወስኖ እያለ በሌላ በኩል ም/ስራ-አስኪያጅ የተነሳበትን የቃለ-ጉባኤ ክፍል መሰረዙ አግባብነት የሌለውና መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ እንዲሻርልን የሚል ነው። በሌላ በኩል ተጠሪ አጥብቆ የሚከራከረው ከምክትል ስራ አስኪያጅነት የተሻርኩት በጠቅላላ ጉባኤ ሳይሆን ተከላሾች እናት እና ልጅ በመሆን ያደረጉት በመሆኑ የመመስረቻው ጽሑፍ አንቀፅ ተጠቅሶ የቀረበው ክርክር ተቀባይነት የለውም፤ በንግድ ህግ ቁ. 527(3) ስር የተጠቀሰው ፍርድ ቤት ሊቀበለው የሚችል በቂ ምክንያት ከሌለ በስተቀር ስራ አስኪያጅ ሊሻር የማይችል ስለመሆኑ በመመስረቻ ጽሑፍ ስለተቀመጠ ወይም ስላልተቀመጠ ሳይሆን ህግ በመሆኑ ሊተገበር ይገባል። እንደዚሁም በ1995 ዓ.ም በተሸሻለው የመመስረቻ ጽሑፍ ም/ስራ-አስኪያጅ የሆነኩት ከድርጅቱ ህልውና እና የአክሲዮን አባላቱ መብት ጋር ተያያዥነት ባለው ሁኔታ በመሆኑ ይህም 2ኛ አመልካች ስራ አስኪያጅ ሆነው የተጠሪን ድርሻ ጨምሮ የሌሎች ሁለት ባለአክሲዮኖች እንጀራ እናት በመሆናቸው አድሎ እንዳይፈጽሙ ታስቦ በመሆኑ የተሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ነው የሚል ነው።

ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ያስቀርባል ሲባል ተይዞ የነበረው ጭብጥ የመልስ ሰጪ ወደ ምክትል ስራ አስኪያጅነት ይመለስ የመባሉን አግባብነት ለመመርመር ሲባል በመሆኑ የተያዘውን ጉዳይ ከዚህ ጭብጥ አኳያ መመርመሩ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል። በንግድ ህግ ቁ. 525 እስከ 537 ድረስ ያሉት ድንጋጌዎች የአንድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ስራ አስኪያጅ የሚመረጥበት እንደዚሁም የሚሾምበት አግባብ ተደንግጎ ይገኛል። በዚህ መሰረት ጉዳዩን ስንመረምረው በመመስረቻ ጽሑፉ አንቀጽ 2(2.4) ስር በጠቅላላ ጉባኤው ስብሰባ ስራ አስኪያጅን ማንሳት የሚቻል ስለመሆኑ በአመልካች በኩል የቀረበውን ክርክር በተመለከተ በዚህ መልኩ ማንሳት እንደሚቻል ስምምነት ቢኖርም ያለበቂ ምክንያት እና በአባላት ፍቃድ ብቻ መሰረት በማድረግ ማንሳት የሚቻል ስለመሆኑ በስምምነቱ ውስጥ የተመለከተ ስለመሆኑ የቀረበ ክርክር ባለመኖሩ ከላይ የተመለከተውን የመመስረቻ ጽሑፍ ድንጋጌ በመጥቀስ የቀረበው ክርክር ከንግድ ህግ ቁ.527(4) ጋር አግባብነት ያለው ሆኖ አልተገኘም። በእርግጥ የአሁን ተጠሪ ስራ አስኪያጅ ሆኖ የተሾመው በመመስረቻ ጽሑፉ ስለመሆኑ ያከራከረ ጉዳይ አይደለም፤ በመመስረቻ ጽሑፍ የተመረጠ ስራ አስኪያጅ ለመሻር ደግሞ መመስረቻ ጽሑፍን ለማሻሻል የሚያስፈልገውን የ3/4ኛ ካፒታል ድርሻ ባላቸው አባላት መደገፍ ያለበት ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ.527(1) እና 536(2) አጠቃላይ ንባብ የሚያስገነዝብ ከመሆኑም በላይ በዚህ ጉዳይ ስብሰባውን ያደረጉት የአመልካቾች ወገን 77.50% የካፒታል ድርሻ ያላቸው መሆኑን በማረጋገጥ በሌሎቹ የመመስረቻ ሰነዱን ማሻሻል በተመለከተ ህጋዊ ስለመሆኑ የበታች ፍርድ ቤቶች በማረጋገጥ ተቀብለዋል። ሆኖም ግን ስራ አስኪያጅን ስለመሻር በተመለከተ በንግድ ህግ ቁጥር 527 ስር የተደነገጉትን አንድ በአንድ ስንመለከት ከላይ የተመለከተው እና ስራ አስኪያጅን ለመሻር የሚያስፈልገው ድምጽ በንግድ ህግ ቁ.527(1) ስር የተጠቀሰው እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ሦስት ስር ስራ አስኪያጅ ፍርድ ቤት ሊቀበለው በሚችል በቂ ምክንያት ካልሆነ ሊሻር እንደማይችል፤ የተሻረው ስራ አስኪያጅ ከተሻረበት ጊዜ አንስቶ ስራውን መስራት የማይችል ስለመሆኑ፤ ፍርድ ቤቱም የተሻረበት በቂ ምክንያት ያለመሆኑን የተረዳው እንደሆነ የተሻረው ስራ አስኪያጅ ኪሳራ እንዲያገኝ ለመወሰን ይችላል በማለት ይደነግጋል። ይህ በንግድ ህግ ቁ.527(3) ስር የተመለከተው ድንጋጌ ደግሞ ቀደም ሲል ከተመለከተው ከዚህ ድንጋጌ ንዑስ ቁጥር አንድ ቀጥሎ የመጣ በመሆኑ ስራ

አስኪያጅን ከስራ ለማንሳት መሟላት እንዳለበት በተለየ የሚደነግገውን ቅድመ ሁኔታዎቹ ስለመሟላት ወይም አለመሟላት መመልከቱ ተገቢ ሆኖ ተገኝቷል።

የስራ አስኪያጅን መሻር በተመለከተ ፍርድ ቤት ሊያምንበት የሚችል በቂ ምክንያት ከሌለ በስተቀር ሊሻር እንደማይችል በግልጽ የደነገገ በመሆኑ ፍርድ ቤት ስራ አስኪያጁ የተሻረበትን አግባብ በመመርመር እንደጉዳዩ አግባብ እየተመለከተ ወደ ስራው ሊመልስ የሚችልበት ምንም ህጋዊ አካሄድ የለም በማለት በአመልካቾች በኩል የተነሳው ክርክር በህጉ በግልጽ የተመለከተውን ድንጋጌ ያላገናዘበ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው አይደለም። በንግድ ህግ ቁ.527(3) ሁለተኛው እና ሶስተኛውን አረፍተ ነገር በተመለከተ ከኃላፊነት የተሻረ ስራ አስኪያጅ ወዲያው እና ለዘለቄታው ስራውን ያቆማል መባሉ ስራ አስኪያጁ የተሻረበትን አግባብ ለመመርመር ለፍርድ ቤት የተሰጠውን ስልጣን የሚነካ እና የሚቃረን ካለመሆኑም በላይ ያለአግባብ የተሻረ ስራ አስኪያጅ ፍርድ ቤቱ ኪሳራ እንዲቆረጥለት መወሰን መቻሉ ፍርድ ቤቱ ማድረግ የሚችለው ኪሳራን መቆረጥ ብቻ ነው ከሚል ባለመሆኑ እና እንደየ ጉዳዩ አግባብ ለመወሰን እንዲችል ፈቃድ (permissive) በሆነ መልኩ የተቀመጠ በመሆኑ ፍርድ ቤት ኪሳራ ቆርጦ ከማሰናበት ውጪ ስራአስኪያጁ የተሻረው ያለአግባብ መሆኑን ቢረዳም ወደ ስራው እንዲመለስ የሚወስንበት አግባብ የለም በማለት የተነሳውን ክርክር አልተቀበልነውም። ምክንያቱም ያለበቁ ምክንያት ሊሻር የሚችል ስራ አስኪያጅ እንደሚኖር ሁሉ በበቂ ምክንያትም የሚሻር ስራ አስኪያጅ ሊኖር ስለሚችል ፍርድ ቤቶች እንደየጉዳዩ አግባብነት በመመልከት መወሰን እንዲችሉ ፈቃድ በሆነ መልኩ የተቀረጸ ድንጋጌ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። በተጨማሪም ያለበቁ ምክንያት የተሻረም ቢሆን እንደየጉዳዩ አግባብነት ኪሳራ ተከፍሎት እንዲሰናበት ሊደረግ የሚችልበት ሁኔታም ሊኖር ይችላል ማለት ነው።

በሌላ በኩል በንግድ ህግ ቁ. 527(3) ስር የተቀመጠውን ድንጋጌ ከአቀማመጡ አኳያ በተለየ ሁኔታ ስራአስኪያጅን ለመሻር የተመለከተውን ድንጋጌ ያስቀመጠው በዚሁ ድንጋጌ ንኡስ አንቀጽ አራት ስር የተቀመጠው ሲሆን ይህም በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ ውስጥ በማህበርተኞች ነጻ ፍቃድ (at the pleasure of the members) ሊሻር የሚችል ስለመሆኑ የተስማሙ እንደሆነ በማለት ይደነግጋል። ሆኖም በእንደዚህ ዓይነት መልኩ የተስማሙ ስለመሆኑ የቀረበ ክርክር የሌለ እና አመልካች በቅሬታው ላይ ያነሳው በጠቅላላ ጉባኤ ማንሳት እንደሚቻል በመመስረቻ ጽሑፉ ተመልክቷል የሚል ሲሆን ይህ ማለት ደግሞ በንግድ ህግ ቁ 527(4) ስር የተመለከተውን የሚያሟላ ባለመሆኑ ተቀባይነት የለውም ብለናል። በዚሁ መሰረት አመልካቾች ተጠሪን ከም/ስራአስኪያጅነት ለማንሳት ያቀረቡት በቂ ምክንያት ያለመኖሩን በበታች ፍርድ ቤት በፍሬ-ነገር የተረጋገጠ ከመሆኑም በላይ በክርክር ሂደት ግልጽ የሆነው ደግሞ ግራቀኝ የሚያስተዳድሩት ድርጅት እንደማንኛውም ተቀጣሪ ስራ አስኪያጅ ሳይሆን በውርስ የተላለፈላቸውና አመልካቾች በአንድ ወገን በመሆን ተጠሪ ደግሞ በሌላ ወገን በመሆን የተለያዩ ፍላጎቶች በመከሰታቸው የተጠሪ ከም/ስራአስኪያጅነት አለመነሳት በአግባቡ መሆኑን የሚያጠናክር ነጥብ ነው።

ባጠቃላይ የአሁን ተጠሪ ከምክትል ስራአስኪያጅነት የተነሳው ያለአግባብ ነው በማለት የበታች ፍርድ ቤቶች ጉዳዩን ተመልክተው ወደ ስራው ይመለስ በማለት የሰጡት ውሳኔ በአግባቡና የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለም ብለናል። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝ ቁ.94715 ህዳር 28 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የፌ/የመጀ/ደ/ፍርድ ቤት በመዝ.ቁ. 140096 በቀን 05-9-2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ.348(1) መሰረት ጸንቷል።
2. የአሁን ተጠሪ ከምክትል ስራአስኪያጅነቱ የሚሻርበት ህጋዊ ምክንያት የለም ብለናል።
3. በዚህ ችሎት በግራ ቀኙ ለደረሰው ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
4. በዚህ ችሎት ጥር 02 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ት/ሀ

ንብረት